

Zákon č. 461/2003 Z. z.
Zákon o sociálnom poistení
Úrazové poistenie
(doplnené Zákonníkom práce)

Tatranská Lomnica 7. – 9. 2. 2012

Zavedenie úrazového poistenia

Úrazové poistenie bolo zavedené zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení **ako osobitný systém sociálneho poistenia** pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania.

S účinnosťou od 1.1.2004 nahradilo zákonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania upravené Zákonníkom práce (311/2001 Z. z. – platné do 31. 12. 2003)

Význam a funkcia úrazového poistenia

Úrazové poistenie je povinné poistenie zamestnávateľa, ktoré ho má chrániť pred rizikom ekonomickej záťaže pre prípad jeho zodpovednosti za škodu vzniknutú v dôsledku pracovného úrazu či choroby z povolania jeho zamestnancom, ktorá mu vyplýva zo Zákonníka práce (§ 195).

Preto na rozdiel od nemocenského poistenia a dôchodkového poistenia, je **povinné úrazové poistenie viazané na zamestnávateľa**, ktorý je v pozícii poistenca a platí si úrazové poistenie.

Úrazové poistenie vzniká zamestnávateľovi odo dňa, v ktorom začal zamestnávať aspoň jednu fyzickú osobu a zaniká dňom, v ktorom nezamestnáva ani jednu takúto fyzickú osobu.

Pri príprave zákona o sociálnom poistení v r. 2003 bolo cieľom aj ekonomicky stimulovať zamestnávateľov k zlepšeniu starostlivosti o pracovné podmienky a úrovne BOZP svojich zamestnancov. Podľa pôvodného znenia zákona bolo jednotné **poistné na úrazové poistenie vo výške 0,8% z vymeriavacieho základu** obmedzené dátumom 31. 12. 2006. Po tomto období sa mal v záujme zvýšenia zainteresovanosti zamestnávateľov na zlepšovaní starostlivosti o BOZP uplatňovať systém rôznych sadzieb poistného podľa zaradenia zamestnávateľa **do tzv. nebezpečnostnej triedy** a k nim zákonom stanovené **prirážky alebo zľavy. Nebezpečnostná trieda** sa mala určiť v závislosti od bezpečnostného rizika jednotlivých skupín ekonomickej činnosti podľa ich odvetvovej klasifikácie.

Nadobudnutie účinnosti predmetných ustanovení sa viackrát odsunulo = všetci zamestnávatelia platia poistné na úrazové poistenie v rovnakej sadzbe – vo výške 0,8 %.

Charakter úrazového poistenia

Súčasná právna úprava už nemá charakter odškodnenia, spočívajúceho v náhrade škody, ale **je poistným systémom** prevažne **kompENZAČNÉHO CHARAKTERU**.

Niektoré úrazové dávky majú tzv. nadstavbový charakter k dôchodkovým dávkam (invalidný dôchodok) alebo k nemocenským dávkam (nemocenské), čo sa premieta aj do podmienok nároku na tieto úrazové dávky alebo na ich výplatu a na určovanie ich sumy.

Z úrazového poistenia sú po splnení zákonom ustanovených podmienok **poskytované nasledovné úrazové dávky** (prevažne peňažného charakteru) :

Úrazové dávky

- úrazový príplatok,
- úrazová renta,
- jednorazové vyrovnanie,
- pozostalostná úrazová renta,
- jednorazové odškodnenie,
- pracovná rehabilitácia (vecná dávka) a rehabilitačné,
- rekvalifikácia (vecná dávka) a rekvalifikačné,
- náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia,
- náhrada nákladov spojených s liečením,
- náhrada nákladov spojených s pohrebom.

Úrazový príplatok (ÚP)

Nárok na ÚP má zamestnanec, ktorý v dôsledku PÚ alebo CHzP bol uznaný za dočasne práceneschopného (PN).

Na ÚP má nárok od 1. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti (DPN), ak má nárok na náhradu príjmu pri DPN alebo má nárok na výplatu nemocenského z nemocenského poistenia.

Úrazový príplatok je nároková dávka, o ňu zamestnanec žiada predložením tlačiva Potvrdenie o DPN – diel II. a na tento účel je potrebné vyznačiť „x“ do príslušnej predtlačenej kolónky.

(ÚP nahrádza stratu na zárobku počas PN). **Táto dávka je nadstavba k náhrade príjmu a nemocenskému. Poskytuje sa na dni.**

Úrazová renta (ÚR)

Poškodený má nárok na ÚR, ak v dôsledku PÚ alebo CHzP má viac ako 40 % pokles schopnosti vykonávať doterajšiu činnosť a nedovršíl dôchodkový vek alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok (posudzuje posudkový lekár).

Poškodený nemá nárok na ÚR v období, keď poberá úrazový príplatok, a keď má nárok na rehabilitačné alebo rekvalifikačné.

ÚR sa vypláca vopred v pravidelných mesačných lehotách určených Sociálnou poisťovňou (SP).

Jednorazové vyrovnanie (JV)

Poškodený má nárok na JV, ak :

- v dôsledku PÚ alebo CHzP má pokles pracovnej schopnosti najmenej 10 % a najviac 40 %,
- mu zanikol nárok na úrazovú rentu z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, nemá nárok na starobný dôchodok
- alebo mu nevznikol nárok na úrazovú rentu z dôvodu priznania predčasného starobného dôchodku

Poškodený si uplatní nárok na JV podaním žiadosti o túto dávku v pobočke SP.

Pozostalostná úrazová renta (PÚR)

Nárok na PÚR má fyzická osoba, voči ktorej mal poškodený, ktorý zomrel v dôsledku PÚ alebo ChzP v čase úmrtia vyživovaciu povinnosť určenú súdom a v čase úmrtia nedovršíl dôchodkový vek alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

PÚR sa vypláca v období, počas ktorého mala trvať vyživovacia povinnosť.

Nárok na PÚR nevzniká fyzickej osobe, ktorej z dôvodu smrti poškodeného vznikol nárok na jednorázové odškodnenie.

Nárok na PÚR zaniká dňom, v ktorom by poškodený dovršíl dôchodkový vek.

Jednorazové odškodnenie (JO)

Nárok na JO majú manžel, manželka a nezaopatrené dieťa poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku PÚ alebo ChzP.

Pracovná rehabilitácia a rehabilitačné (PRR)

PR má vycvičiť zamestnanca na prácu, ktorú by mohol po PÚ a ChzP vykonávať.

Poškodený, ktorému sa poskytuje rehabilitácia, má nárok na rehabilitačné a poskytuje sa mu za dni jej trvania okrem dní, keď sa rehabilitácie bez vážnych dôvodov nezúčastnil.

Neposkytuje sa poberateľom starobného dôchodku a poskytuje sa na základe dohody SP a zariadenia pracovnej rehabilitácie. Posudzuje posudkový lekár a všetko hradí SP. Poskytuje sa 6 mesiacov vo výnimočných prípadoch možno ešte o 6 mesiacov predĺžiť .

Rekvalifikácia a rekvalifikačné (RR)

Rekvalifikácia môže byť poskytnutá poškodenému, ktorý v dôsledku PÚ alebo ChzP má pokles pracovnej schopnosti, ak podľa posudku posudkového lekára možno predpokladať opätovné zaradenie poškodeného do pracovného procesu.

Rekvalifikáciu poskytuje SP vo vzdelávacom zariadení na výkon rekvalifikácie.

Rekvalifikácia sa neposkytuje, ak je poškodený poberateľom starobného dôchodku.

Náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia

Tento nárok sa vypláca na základe zákona č. 437/2004 Z.z. Výška náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia sa určuje sumou 2 % z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR zistenej Štatistickým úradom SR za 1bod. Od 1.1.2010 je hodnota bodu 14,89 €. Ak pracovný úraz alebo choroba z povolania bola zistená pred 1.8.2004, náhrada sa poskytuje podľa vyhl. č. 32/ 1965 Zb.

Náhrada nákladov spojených s liečením

Poškodený má nárok na náhradu nákladov spojených s liečením, ktoré účelne vynaložil na svoje liečenie v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania na základe odporúčania odborného lekára a ktoré sa neuhrádzajú z povinného zdravotného poistenia na základe vyjadrenia revízneho lekára.

Suma náhrady nákladov spojených s liečením za ktoré sa považujú náklady na liečivá a lieky, zdravotnícke pomôcky, dietetické potraviny a doprava poškodeného spojená s liečením je od 1.1.2010 je najviac 23 242,70 €.

Náhrada nákladov spojených s pohrebom

Na tieto náklady má nárok ten kto ich vynaložil a sú to :

- náklady účtované pohrebnou službou, náklady na spopolnenie ak nie sú súčasťou nákladov účtovaných pohrebnou službou, cintorínske poplatky, náklady na zriadenie pomníka alebo náhrobnej tabule, náklady na úpravu hrobu v sume najviac **do 2 324,40 €**.

Fyzická osoba, ktorá so zosnulým žila ku dňu jeho smrti v spoločnej domácnosti a nezaopatrené dieťa poškodeného majú nárok na náhradu:

a) jednej tretiny výdavkov vynaložených na smútočné ošatenie, najviac v sume **99,59 €** pre každú fyzickú osobu a nezaopatrené dieťa a

b) cestovných výdavkov vynaložených na ich prepravu z miesta trvalého pobytu na miesto pohrebu a späť – táto suma nesmie presiahnuť pre všetky fyzické osoby **2 324,40 €**.

Posudzovanie miery zodpovednosti (v zmysle ZP)

Zamestnávateľ zodpovedá za škodu, aj keď dodržal povinnosti vyplývajúce z osobitných predpisov a ostatných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, **ak sa zodpovednosti nezbaví** podľa § 196 Zákonníka práce (§ 195 ods. 6 Zákonníka práce).

Zamestnávateľ sa zbaví zodpovednosti celkom (§ 196 ods. 1 Zákonníka práce), ak preukáže, že jedinou príčinou škody bola skutočnosť, že :

Posudzovanie miery zodpovednosti

- škoda bola spôsobená tým, že postihnutý zamestnanec svojím zavinením porušil právne predpisy alebo ostatné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený a ich znalosť a dodržiavanie sa sústavne vyžadovali a kontrolovali,

alebo

- škodu si spôsobil postihnutý zamestnanec pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok a zamestnávateľ nemohol škode zabrániť.

Posudzovanie miery zodpovednosti

Zamestnávateľ sa zbaví zodpovednosti sčasti (§ 196 ods. 2 Zákonníka práce), ak preukáže, že

- postihnutý zamestnanec porušil svojim zavinením právne predpisy alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený, a že toto porušenie bolo jednou z príčin škody; pri posudzovaní, či zamestnanec porušil právne predpisy alebo ostatné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo osobitné predpisy, nemožno sa dovolávať len všeobecných ustanovení, podľa ktorých si má každý počínať tak, aby neohrozoval svoje zdravie a zdravie iných (§ 196 ods. 4 Zákonníka práce),

Posudzovanie miery zodpovednosti

- jednou z príčin škody bolo, že zamestnanec bol pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok,
- zamestnancovi vznikla škoda preto, že si počínal v rozpore s obvyklým spôsobom správania sa tak, že je zrejmé, že hoci neporušil právne predpisy alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo osobitné predpisy, konal ľahkomyselne a musel si pritom byť vzhľadom na svoju kvalifikáciu a skúsenosti vedomý, že si môže privodiť ujmu na zdraví; za ľahkomyselné konanie nemožno považovať bežnú neopatrnosť a konanie vyplývajúce z rizika práce (§ 196 ods. 5 Zákonníka práce).

Posudzovanie miery zodpovednosti

Ak sa **zamestnávateľ zbaví zodpovednosti sčasti**, určí sa časť škody, za ktorú zodpovedá zamestnanec, podľa miery jeho zavinenia. V prípade uvedenom v predchádzajúcom odseku v písm. c) sa zamestnancovi uhradí aspoň **jedna tretina škody** (§ 196 ods. 3 Zákonníka práce).

Zamestnávateľ sa nemôže zbaviť zodpovednosti, ak zamestnanec utrpel pracovný úraz pri odvracaní škody hroziacej tomuto zamestnávateľovi alebo nebezpečenstva priamo ohrozujúceho život alebo zdravie, ak zamestnanec tento stav sám úmyselne nevyvolal (§ 197 Zákonníka práce).

Snaha KOZ SR o nové úrazové poistenie

KOZ SR už dlhodobo presadzuje požiadavku na prijatie zákona o novom úrazovom poistení.

V súčasnosti spravuje poistenie PÚ a CHZP komplikovaný zákon, ktorým sa spoločne vykonáva dôchodkové poistenie, nemocenské, garančné, nezamestnanecké poistenie a poistenie pracovných úrazov a chorôb z povolania. Takéto riešenie povinného úrazového poistenia, napriek mnohým novelizáciám predmetného zákona stále nezodpovedá dostatočne svojmu účelu - je neprehľadné, komplikované, nezrozumiteľné a veľmi náročné pre uplatňovanie v praxi.

A čo je najzávažnejšie v súčasnom úrazovom poistení úplne absentuje prevencia.

Snaha KOZ SR o nové úrazové poistenie

Nové úrazové poistenie by malo byť samostatné, úplne oddelené od dôchodkového, nemocenského a nezamestnaneckého poistenia a malo by obsahovať aj všetky prvky prevencie.

KOZ SR požaduje, aby nové poistenie bolo jednotné a spravované na bipartitnom základe /duálne/ zamestnávateľmi a zamestnancami bez zasahovania štátu, tak ako je to riešené vo viacerých vyspelých členských krajinách EÚ /napr. Rakúsko, Francúzsko/.

To znamená, že by toto nové poistenie PÚ a CHZP mali zásadne vykonávať spoločne iba odbory a zamestnávatelia!
Žiaľ nie je politická vôľa na prijatie takéhoto zákona.

Z terajšieho poistenia PÚ a CHZP, ktoré vykonáva SP sa zatiaľ tvorí „**nadprodukt**“ najmä preto, že:

- terajšom poistení sa vôbec nerieši prevencia, pretože by to niečo stálo. Predpokladáme, že prevencia by mohla predstavovať náklady približne vo výške 5 až 10 % vyplateného odškodnenia čo by v súčasnosti mohlo predstavovať približne asi 4 mil. €,
- terajšie odškodnenie poškodených zamestnancov je veľmi nízke a neodráža skutočnú finančnú hodnotu náhrady straty života, alebo poškodenia zdravia pracovným úrazom, alebo chorobou z povolania,
- vo vyspelých krajinách EÚ /napr. Rakúsko/ sa zo „zisku“ úrazového poistenia kryjú náklady aj na budovanie samostatných úrazových nemocníc, rehabilitačných centier a pod.

Presun poistenia PÚ a ChzP na komerčné poist'ovne – snaha MPSVR SR

V prípade prechodu úrazového poistenia do komerčnej sféry by poist'ovne ako podnikateľské subjekty mali záujem odčerpávať finančné prostriedky z úrazového poistenia na tvorbu zisku, /ktorý chcú premeniť na poplatky, vlastný zisk a provízie/ z poistenia pracovných úrazov a chorôb z povolania.

V súčasnosti sa zisk v úrazovom poistení nevytvára.

Teda navrhovateľom a komerčným poist'ovniam pôjde zásadne iba o lukratívny biznis a privlastnenie si terajšieho prebytku približne vo výške 79 mil. €.

- poisťovne nebudú mať záujem v navrhovanom komerčnom poistení riešiť prevenciu, či zabezpečenie dôkladného liečenia pracovných úrazov, alebo podstatného zvýšenia odškodnenia, tak aby odškodnenie odrážalo skutočnú stratu života alebo poškodenia zdravia pracovným úrazom, alebo chorobou z povolania,
- vznikla by aj veľká administratívna náročnosť v úrazovom poistení z dôvodu potrebného napojenia komerčných poisťovní na Sociálnu poisťovňu /napr. nadstavbovosť úrazových dávok v prípade poberateľov úrazových rent, odvody príspevkov z poistného na ÚP do dôchodkového poistenia resp. na starobné dôchodkové sporenie do správcovských spoločností a pod./,
- v terajšom systéme ÚP sa vyplácajú úrazové dávky aj v prípadoch že zamestnávateľ neodvedie poistné napr. z dôvodu insolventnosti, čo v prípade prechodu úrazového poistenia do komerčnej sféry nemusí byť garantované!

Ďakujem za pozornosť

kucova@ioz.sk

0908 314 614